

 KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ Farabi Hastanesi	KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi (Farabi Hastanesi) Başhekimliği			
	YAŞAM SONU HİZMETLER İŞLEYİŞ PROSEDÜRÜ			
Dok. Kod: YS.PR.01	Yayın Tarihi:20.06.2019	Revizyon No:03	Revizyon Tarihi:03.05.2024	Sayfa Sayısı:5

1.0 AMAÇ

KTÜ Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi Farabi Hastanesi morg biriminin işleyişiyle ilgili kuralları tanımlamak, hastanın hekim tarafından yasal olarak onaylanan ölüm raporundan sonra yapılacak işlemleri gerçekleştirmek, ölünün morga naklini sağlamak, yasal işlemleri tanımlamak, cenaze hazırlığını sağlamak, morg kullanımı ve temizliğinin yürütülmesi için kuralları belirlemektir.

2.0 KAPSAM

KTÜ Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi Farabi Hastanesi morg çalışanları, hastane yönetimi, hekimler, hemşireler ve diğer çalışanları kapsar.

3.0 KISALTMALAR

ÖBS: Ölüm Bildirim Sistemi

EBYS: Elektronik Bilgi Yönetim Sistemi

HBYS: Hastane Bilgi Yönetim Sistemi

EX: Eksitus

EKG: Elektrokardiyogram (Kalp Akım Grafiği)

MERNİS: Merkezi Nüfus İdare Sistemi

4.0 TANIMLAR

Eksitus: Hayati bulguların sona ermesi, ölüm hali

Morg: Ex'in koyulduğu soğuk yer

Amputasyon: Kesilen uzuvlar

Miat: Bir şeyin yerine yerinin verilebilmesi için geçmesi gereken, kabul edilmiş süre, kullanma süresi.

Feçes: Dışkı

5.0 SORUMLULAR

• Başhekimlik
• Hastaneler Başmüdürü
• Kalite Koordinatörlüğü
• Başhemşirelik
• Hekimler/ Hemşireler ve Birim Çalışanları
• Morg Çalışanları

6.0 FAALİYET AKIŞI

6.1 YAŞAM SONU HİZMETLERE YÖNELİK SÜREÇLER VE SÜREÇLERE İLİŞKİN KURALLAR

6.2 YAŞAM SONU HİZMETLER KAPSAMINDA CENAZE VE YAKINLARININ KÜLTÜREL VE MANEVİ DEĞERLERİ

6.3 MORGA TESLİM EDİLMEYEN ÖNCE VE TAŞINMASI SIRASINDA CENAZENİN MAHREMİYET VE GÜVENLİĞİ

6.4 CENAZENİN TAŞINMASI VE MUHAFAZASINA YÖNELİK GEREKLİ FİZİKİ DÜZENLEME

6.5 MORG İŞLEYİŞİNE YÖNELİK SÜREÇLER

6.6 MORG SÜREÇLERİNİN ENFEKSİYONLARIN ÖNLENMESİ AÇISINDAN DÜZENLENMESİ

6.7 CENAZE YAKINLARI İÇİN BEKLEME ALANI

6.8 CENAZENİN, HASTA YAKINLARINA KİMLİK DOĞRULAMASI YAPILARAK TESLİMİ

6.9 CENAZENİN YIKANMASI

6.1 YAŞAM SONU HİZMETLERE YÖNELİK SÜREÇLER VE SÜREÇLERE İLİŞKİN KURALLAR

Yaşam sonu hizmetlere yönelik süreçler ve süreçlere ilişkin kurallar tanımlanmıştır.

6.1.1 Hastanede sunulan yaşam sonu hizmetlerine ilişkin asgari aşağıdaki hususlar tanımlanmıştır.

Cenazenin;

- İlgili birimden çıkışının yapılması
- Morga taşınması
- Morga kabul ve bekleme süreci
- Morgdan çıkışı

Cenazenin İlgili Birimden Çıkışının Yapılması ve Morga Taşınması

- Hastanın ölümü halinde, uygulanacak işlemlere başlamak için hekim tarafından Ölüm Belgesi doldurulur.
- Hastanın ölüm haberi hastanın birinci derece yakınına telefonla servise çağrılarak bildirilir.
- Bilgi, sadece ilgili bölümün hekimi veya o bölüm için görevlendirilmiş nöbetçi hekim tarafından, birinci derece hasta yakınlarına verilir. Hastanede bilgi, ilgili bölümün hekimi tarafından verilir.
- Yataklı ünitelerdeki hasta ölümlerinde, görevli hemşire ve hekim tarafından öncelikle, hasta ya da hasta yatağının çevresi, diğer hastalardan ve hasta yakınlarından izole edilir.
- Hastanın tüm hayati bulgularının yitiminden yani hekimin eksitus kararından sonra, adli vakalarda son kez EKG çekilir ve hasta dosyasına kaldırılır.
- Daha sonra varsa hastanın monitörizasyonuna, tüm sıvı infüzyonlarına, drenaja, kateterizasyonuna ve O₂ inhalasyonuna, hemşire ve hekim tarafından son verilir. Hastaya bağlı olan ekipman ve tüpler çıkarılır.
- Hastanın bakımından sorumlu olan hemşire ve hasta bakım hizmetlisi tarafından; hastanın tüm giysileri çıkarılır. Vücudun kan, feçes ve idrarlı tüm bölgeleri hastanın hemşiresi ve hasta bakım hizmetlisi tarafından temizlenir.
- Cilt bütünlüğünün bozulmaması amacıyla, durdurulamayan kanama varsa, hekim tarafından suture edilerek durdurulur.
- Hemşire tarafından, hastanın göz kapakları açık ise kapatılır. Göz, ekstremiteler ve diş protezi varsa çıkartılır. Çenesi, çene altından başa doğru sargı bezi ile bağlanır. Kolları ve bacakları düzeltilir, kollar herhangi bir özel durum yok ise, vücuduna paralel hale getirilir. Ayak başparmakları sargı bezi ile birbirine bağlanır ve temiz çarşafa sarılır. Hasta adı-soyadı, protokol numarası, ölüm sebebi, tarih ve ölüm saatini gösteren etiketlerden; Bir tanesi hastanın göğsüne, bir tanesi çarşafın dışına yapıştırılır.
- Hasta sedyeye alınır görevli tarafından sedyeye morga taşınır.
- Hastanın eşyaları, hazırlanır, hasta yakınlarına teslim edilir.

Cenazenin Morga Kabulü, Bekleme Süreci ve Morgdan Çıkışı

- İlgili birimden morga iletilen cenazeler, mesai saatleri içinde morg görevlisi tarafından morg dolabına baş tarafı öne gelecek şekilde yerleştirilir. Mesai saatleri dışında bu işi hastane görevlisi yapar. Gönderilen cenazeye ait bilgilerin kayıtlı olduğu etiket cenazenin üzerindeki etiketle karşılaştırılarak dolabın üzerine yapıştırılır.
- Teslim edilen cenazenin ölüm belgesi ile birlikte tüm kayıtları tamamlanır.
- **MERNİS** sisteminden hastanın kimlik bilgileri, dosya numarası, ölüm tarihi ve ölüm saati kaydedilir.
- Her hekim kendi şifresiyle **ÖBS**' den ölüm bildirimini yapar. Değişiklik yapılacaksa bildirim yapan hekim değişikliği yapar. Başka bir hekim yapamaz.
- Ölüm belgesi üç nüsha çıkartılır ve bütün nüshalar morga hastayla birlikte gönderilir.
- Teslim alacak olan kişinin kimlik numarası, adresi ve telefon numarası ölüm belgesine doktor tarafından kaydedilir.
- Ölüm belgesini **EX**'in birinci derece yakınına bu bilgiler doğrultusunda imzalatılır.
- Morg görevlisi iki nüshayı hasta yakınına verir, bir nüshayı kendi alır.
- Morg görevlisi **EX** olan hastaların bilgilerini HBYS üzerinden kayıt eder.
- Morg görevlisi aynı zamanda **Morg Kayıt Defterine** barkot numarasıyla hastayı kaydeder.
- Morgdaki soğutma dolabının çalışıp çalışmadığı günlük kontrol edilir ve ısı takibi günlük yapılır.

KONTROLLÜ KOPYA

- Morga alınan **EX** yakınlarının almak isteme talebine kadar morgda bekletilir, yakınları almak isteyince araç temini sağlanarak yakınlarına teslim edilir.
- Cenaze aracı geldiğinde ölüm belgeleri hazırlanan **EX** morgdan çıkartılır tabuta koyulur ve sedyeyle araca taşınır.
- Morga gündüz morg görevlisi gece **EX**'i getiren personel girer.
- Çıkış yapılırken morg görevlisi tarafından **EX**'in kimlik kontrolü yapılır ve yakınlarına teşhis için gösterilir.
- Teşhis edildikten sonra **Cenaze Teslim ve Kayıt Formu'na** kayıt yapılır, görevli eşliğinde yakınlarına teslim edilerek araca eşlik edilir.

6.1.2 Adli Süreçlerin İşleyişi

- Klinik doktoru ölüm raporunu yazar.
- Hastane polisi, savcılığa haber verir.
- Adli vakalar epikriz raporlarıyla polis ekibi eşliğinde adli tıpa teslim edilir.
- Savcı vakayı inceler, gerekli görürse otopsi ister. (Düşme, trafik kazası, silahlı yaralanma, cinayet, vb.) Otopsi raporu, savcının belirlediği kuruluşa gönderilir.
- İşlemi bittikten sonra cenaze yakınlarının kaydı yapılarak cenaze teslim edilir.
- Tıbbî ve hukukî sakınca bulunduğu hallerde yasal mevzuata göre işlem yürütülür, cenaze sahipleri durum hakkında bilgilendirilir. Gerekenler kurum tarafından yapılır ve cenaze sahipleri bu konuda bilgilendirilir.

6.1.3 Morg Fiziki Koşullarının Sağlanması ve İzlenmesi

- 9 çelik paket tipi morg dolabı mevcuttur.
- Morg personeli tarafından cenaze dolaplarında günlük ısı takibi yapılmakta olup herhangi bir arıza durumunda teknik servise arıza kaydı oluşturulur. Arızalı dolap tamiri yapılana kadar kullanılmaz.
- Bebek cenazelerindeki kayma ve düşmeleri önlemine uygun olup, bebek çantası ile hasta yakınına teslim edilir.

6.1.4 Morg Alanına Giriş ve Çıkış Kuralları

- Hastane morg çıkışı hastane ana ve acil çıkışından ayrı olarak konumlandırılmıştır.
- Morga giriş-çıkışlar mesai saatleri içerisinde morg personeli, mesai saatleri dışında gece nöbetçi müdür tarafından kontrol edilir.
- Cenazenin kabulü ve teslimi giriş çıkış kurallarına uygun olarak yapılır.
- Gelen tüm cenazeler **Cenaze Teslim ve Kayıt Formu'na** kayıt edilir.
- Adli vakalarda savcılık izni olmadan cenazenin morgdan çıkışı yapılmaz.

6.1.5 Özel Durumlarda Sağlık Personelinin Cenazeye Erişimi ile İlgili Yetkilendirilmesi

Özel durumlarda EX' den kan örneği veya doku örneği alınacaksa EX' in olduğu birimdeki bir doktor tarafından morg görevlisi gözetiminde işlem yapılır ve doktor aldığı örneği gerekli birimlere gönderir veya iletir.

6.1.6 Cenaze Kimlik Doğrulama Süreçleri

- Cenaze hasta yakınlarına mutlaka kimlik doğrulaması yapılarak teslim edilir.
- Cenaze kimlik bilgileri, resmi kimlik bilgileri aracılığı ile ve yakınlarının cenazenin görsel teşhis onayı alınarak doğrulanır ve hasta yakınlarına morg defterine imza atılarak teslim edilir.

6.1.7 Morg Personelinin Güvenliğinin Sağlanması

Klinikte çalışanların ve morg personelinin güvenliği için hastane güvenlik görevlileri tüm süreçte gerekli birimlerde hazır bulunur.

6.1.8 Cenaze Yakınlarının Bilgilendirilmesi ve Gerektiğinde Desteklenmesi

- Hastanın ölümü halinde, uygulanacak işlemlere başlamak için hekim tarafından Ölüm Belgesi doldurulur.
- Hasta yakınlarına gerekli bilgilendirme klinikte doktor tarafından morgda morg görevlisi tarafından yapılır.
- Hastanın ölüm haberi hastanın birinci derece yakınına telefonla servise çağrılarak bildirilir.
- Bilgi, sadece ilgili bölümün hekimi veya o bölüm için görevlendirilmiş nöbetçi hekim tarafından, birinci derece hasta yakınlarına verilir. Hastanede bilgi, ilgili bölümün hekimi tarafından verilir.

6.1.9 Cenaze ve yakınlarının farklı kültürel ve manevi değerlerinin varlığı durumunda izlenecek süreçler

Hastanın vefatı durumunda inancı gereği hazırlık ve teslim işlemleri yapılır. Farklı uyruk ve dine mensup cenazelerde hastanın bağlı bulunduğu konsoloslukla iletişime geçilir. Cenaze ile ilgili yakınlarının farklı kültürel ve manevi değerlerle ilgili isteklerini gerçekleştirmeleri sağlanır.

6.1.10 Sahibi Olmayan Cenazelerde İzlenen Süreç

- Sahibi olmayan cenazelerde savcılık makamına gerekli bilgilendirme yapılır.
- 15 gün bekleme süresi sonunda cenazenin sahibi bulunamaz ise belediyeye teslim edilir.
- Savcılığın vereceği talimat doğrultusunda belediyeye teslim edilir.

6.1.11 Yabancı Uyruklu Exlerin Bildirimi

- Aynı şekilde yapılır ve nüfusa bildirilir.
- Konsoloslukla iletişime geçilir.
- Konsolosluk veya hasta yakınının isteğine göre belediyelerden cenaze aracı istenir.
- Yakınları varsa cenaze son kez yakınlarına gösterilip teyit edilerek hasta yakınlarına veya konsolosluga verilir.

6.1.12 Ölü Doğan Bebekler, Düşük Materyali, Ampute Edilmiş Organlar Gibi Hususların Varlığında İzlenecek Yol

Miadında Ölü Doğan Bebekler

- Erişkin Ex'e yapılan işlemlerin aynısı yapılır.
- Bebek taşıyıcı çantaya koyulur, sabitlenir ve yakınına teslim edilir.

Miadını Doldurmadan Olan Ölü Doğumlar

- Ölü doğan fetüs 500gr dan büyükse ölüm belgesi hazırlanır, 500gr dan küçükse tutanak düzenlenerek morga gönderilir ve yakınlarına teslim edilir.
- Patoloji incelemesi istenirse doktor tarafından patolojiye gönderilir, patolojideki inceleme bitince evraklarla birlikte morga gönderilir ve hasta yakınları ile iletişime geçilerek EX teslim edilir.
- Hasta yakını almak istemezse imza alınarak morg görevlisi tarafından uygun mezarlığa gömülmesi için gönderilir.

Uzuv, Ampute Exremite ve Organların Defin Uygulaması

- Patoloji incelemesi istenirse doktor tarafından patolojiye gönderilir, patolojideki inceleme bitince evraklarla birlikte morga gönderilir ve hasta yakınları ile iletişime geçilerek teslim edilir.
- Hasta yakını almak istemezse imza alınarak morg görevlisi tarafından uygun mezarlığa gömülmesi için gönderilir.

6.2 YAŞAM SONU HİZMETLER KAPSAMINDA CENAZE VE YAKINLARININ KÜLTÜREL VE MANEVİ DEĞERLERİ

Hastanın vefatı durumunda inancı gereği hazırlık ve teslim işlemleri yapılır. Farklı uyruk ve dine mensup cenazelerde hastanın bağlı bulunduğu konsoloslukla iletişime geçilir. Cenaze ile ilgili yakınlarının farklı kültürel ve manevi değerlerle ilgili isteklerini gerçekleştirmeleri sağlanır.

- Yabancı uyruklu cenazelerde aynı şekilde yapılır ve nüfusa bildirilir.
- Konsoloslukla iletişime geçilir.
- Konsolosluk veya hasta yakınının isteğine göre belediyelerden cenaze aracı istenir.
- Yakınları varsa cenaze son kez yakınlarına gösterilip teyit edilerek hasta yakınlarına veya konsolosluga verilir.

6.3MORGA TESLİM EDİLMEYEN ÖNCE VE TAŞINMASI SIRASINDA CENAZENİN MAHREMİYET VE GÜVENLİĞİ

Hemşire, personelle birlikte cenazeyi sedyeye alarak ve üzerini çarşafı örterek cenazenin mahremiyetini ve güvenliğini sağlayacak şekilde (mümkünse iki personel eşliğinde) hastane morguna gönderir.

6.4CENAZENİN TAŞINMASI VE MUHAFAZASINA YÖNELİK GEREKLİ FİZİKİ DÜZENLEME

- Hastane morg çıkışı, hastane ana ve acil çıkışından ayrı olarak konumlandırılmıştır.
- 9 çelik paket tipi morg dolabı mevcuttur.
- Morg personeli tarafından cenaze dolaplarında günlük ısı takibi yapılmakta olup herhangi bir arıza durumunda teknik servise arıza kaydı oluşturulur. Arızalı dolap tamiri yapılanaya kadar kullanılmaz.

- Morg çekmecelerinin sıcaklık derecesi 0 ile -5 C arasında olur ve günlük sıcaklık takibi “**Morg Sıcaklık Takip Formu**” na kaydedilir.
- Cenaze üzerinde ve morg dolabında cenazenin kimlik bilgileri bulundurulur.
- Bebek cenazelerindeki kayma ve düşmeleri önlemine uygun olup, bebek çantası ile hasta yakınına teslim edilir.

6.5 MORG İŞLEYİŞİNE YÖNELİK SÜREÇLER

Morg işleyişi kapsamında gerçekleştirilen tüm işlemler **MERNİS**, **HBYS** ve morg kayıt defteri üzerinde kayıt altına alınmakta ve arşivlenmektedir.

6.6 MORG SÜREÇLERİNİN ENFEKSİYONLARIN ÖNLENMESİ AÇISINDAN DÜZENLENMESİ

6.6.1 Cenaze yıkama yerinde sıcak su sistemi sağlanmıştır.

6.6.2 Cenazenin muhafaza edildiği ve yıkandığı yerler her kullanımdan sonra dezenfekte edilmektedir.

6.6.3 Morg personeline enfeksiyonlardan korunma ve iletişim becerileri eğitimi online veya yüz yüze olarak almaları sağlanmaktadır.

- Morgun temizlik ve kontrolü “**Morg Ünitesi Enfeksiyon Önleme Talimatına**” göre uygun şekilde yapılır.
- Morg buzdolabının iç ve dış temizliği ile cenazelerin yıkandığı masanın temizliği her cenaze sonrası ve rutin olarak haftada bir yapılır.
- Temizlik temiz alandan kirli alana doğru yapılır.
- Temizlik önce su ve deterjanla yapılır. Cenaze dolapları ve yıkama alanları her kullanımdan sonra, cenaze enfekte ise su ve deterjandan sonra 1/10 lüksodyum hipoklorit (çamaşır suyu, bir litre suya 100cc) veya klor tabletle (1 litre suya 2 tablet) hazırlanmış solüsyon kullanılır. Cenaze yıkayan kişi cenazelerin tanısına bakılmaksızın tüm yıkama işlemlerini “**İzolasyon Prosedürü**” göre uygular.
- Yapılan temizlik “**Morg Temizlik Planı ve Kontrol Listesi**” ile kayıt altına alınır.
- Bekleme alanı olarak morg girişinde oturma alanları bulunmaktadır. Bekleme alanları günlük olarak ‘**Hastane Temizlik Prosedürü**’ ne uygun temizlenmektedir.
- Morg Enfeksiyon kontrol komitesi tarafından 6 ayda bir değerlendirilir.

6.7 CENAZE YAKINLARI İÇİN BEKLEME ALANI

- Bekleme alanı olarak morg girişi ve A blok ameliyathane önündeki bekleme alanı belirlenmiştir.
- Bekleme alanları günlük olarak hastane temizlik protokolüne uygun temizlenmektedir.
- Bekleme alanında cenaze yakınlarının bilgi alabilmeleri morg görevlisi tarafından yapılarak gerekli düzenleme sağlanmıştır.

6.8 CENAZENİN, HATA YAKINLARINA, KİMLİK DOĞRULAMASI YAPILARAK TESLİMİ

Cenaze kimlik bilgileri, resmi kimlik belgeleri aracılığı ile ve yakınlarının sözlü ve yazılı onayı alınarak doğrulanır ve hasta yakınlarına doğrularak teslim edilir.

6.9 CENAZENİN YIKANMASI

- Hasta yakını cenazenin hastanede yıkanmasını istiyorsa; malzemeler hasta yakını tarafından temin edilir.
- Her **EX** in yıkanmasında ayrı malzeme kullanılır ve kalan malzemeler uygun şekilde atılır.
- Erkekse morg görevlisi tarafından yıkanır bayansa dışardan bayan görevli istenir.
- Morg içinde Klinik Birim Bazında ‘**Koruyucu Ekipman Listesine**’ göre Kişisel Koruyucu Ekipmanlar bulundurulmalı ve kullanılmalıdır.

7.0 KAYNAKLAR

7.1 Ölüm Belgesi

7.2 Morg Ünitesi Enfeksiyon Önleme Talimatı

7.3 İzolasyon Prosedürü

7.4 Morg Temizlik Planı ve Kontrol Listesi

7.5 Morg Sıcaklık Takip Formu

7.6 Cenaze Teslim ve Kayıt Formu